

LUCIE VONDRÁČKOVÁ: POHÁDKY V ČESKOSLOVENSKÉ KINEMATOGRAFII

RIGORÓZNÍ PRÁCE

POSUDEK KONZULTANTA

Téma, které do kulturologie vlastně dvakrát uvedl velký ruský germanista a folklorista Vladimir Jakovlevič Propp brilantní knihou *Морфология сказки* (Leningrad 1928, anglický překlad Bloomington 1958, 2. vyd. London 1968, 2. ruské vyd. Moskva 1969, český překlad z r. 1970 již nesměl vyjít, česky tak poprvé až Jinočany 1999), neztrácí na přitažlivosti. Lucie Vondráčková ovšem k tématu pohádky sestupuje odjinud: Úvodní tázání velmi invenčně hledá souvislosti zdánlivě překvapivých jevů v současné české kultuře; jako modelovou ukázkou zde uveďme například uvedení současného boomu muzikálů, který by samozřejmě nebyl možný bez zájmu publika, do souvislosti s tradicemi pohádky v české kinematografii.

Celou práci vyznačuje bezpečné nacházení efektivních prostředků zpracování tématu. Pro úvodní vymezení, žánrovou charakteristiku a stanovení základních specifík české pohádky volí autorka jako instrumenty jednak Čapkův text *K teorii pohádky* ze souboru *Marsyas čili na okraj literatury*, jednak Ptáčkovu *Panorama českého filmu*. Ke druhé volbě bych měl výhrady, neboť nejde právě o vrchol české historiografie filmu, kdyby autorka nečetla knihu kriticky. Přesněji řečeno, vytýkal bych tuto volbu, kdyby byla volbou východiska. Jde ale o volbu instrumentu a tu sluší posuzovat podle toho, jak instrument funguje. V tomto případě bezchybně a šetří autorce mnoho času a prostoru. Na konci expozice tak čtenář disponuje solidním pojmenováním charakteristik žánru a jeho národních specifík.

Navazující historická kapitola je nutně velmi výběrová, výběr je ale striktně dán autorčiným vymezením žánru a tedy přísně zdůvodněný. Co se nevešlo do po dekáдах vedeného stručného přehledu, doplňují profily režisérů českých filmových pohádek, kde také zazní řada analytických postřehů ve prospěch plastičnosti konečného obrazu.

Za velmi cennou pokládám kapitolu 2.2 *Filmová pohádka v mezinárodním kontextu*, kde autorka mimo jiného komparativně analyzuje pozoruhodný fenomén vánoční televizní pohádky. Závěr pak patří psychologické problematice pohádky. Zde autorce posloužila jako instrument Říčanova *Cesta životem*. Další nástroj, obšírnější výběr z *Psychologického výkladu pohádek Marie-Louisy von Franz*, se ocitl v pozici přílohy. Rozhodně ale nejde o pasivní appendix, spíše o zpětné kotvení instrumentária, s nímž autorka pracuje v celém textu.

Hodnotu práce zvyšuje její empirická část. Dobrá teoretická příprava umožnila zformulovat čtveřici hypotéz, jež je ověřována standardizovanými rozhovory se sedmi osobnostmi, spjatými s českou filmovou a televizní pohádkou. Rozhovory dobře vedenými, čistě zpracovanými a na jedné straně přesvědčivě verifikujícími to, co bylo řečeno v textu, na straně druhé tento rámec obohacujícími jeho překročením. Autorčina pozice je tu možná až příliš skromná a interpretace rozhovorů mohla být uplatněna v textu způsobem, který by zdůraznil hodnotu získaného materiálu.

Kolegyně Vondráčková ke svému tématu postupuje s přehledem, jistotou a elegancí. Výklad působí někdy těkavě, jeden problém rychle asociuje druhý, je náhle opuštěn, aby se za čas znovu vynořil. Při podrobnějším pohledu ale vynikne, jak je řada dílčích motivů sledována se systematičností, která pro čtenáře vyvstává jen velmi nenápadně. Osobně si cením např. takto sledovaných motivů jistého plebejství české pohádky a specifického chytráctví. Souvisí to s charakteristikou literární matérie práce: Autorka zůstává práva svému tématu také tím, že udržuje svého čtenáře jaksi uvnitř média filmu sledem vtipných narážek, evokací, citací, paralel. Patří k tomu i skladba textu, nepostrádající postupy spíše filmového než literárního charakteru.

Celkově lze předloženou rigorózní práci Lucie Vondráčkové *Pohádky v československé kinematografii* hodnotit jako zajímavou sondu do žánru a jeho domácích specifíků, z níž byla vytěžena i řada poznatků, které rámec žánru překračují a směřují k postihu specifíků současné české kultury. **Doporučuji ji proto k obhajobě.**

V Praze 10. dubna 2005

PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.